Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci
predseda

7.9.2023

pán Johan Van Overtveldt
predseda
Výbor pre rozpočet
BRUSEL

Vec: **Stanovisko k zmene nariadenia (EÚ, Euratom) 2020/2093, ktorým sa stanovuje viacročný finančný rámec na roky 2021 až 2027 – (2023/0201R(APP))**

Vážený pán predseda,

v rámci uvedeného postupu bol Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci požiadaný o predloženie stanoviska Vášmu výboru a rozhodol sa zaslať toto stanovisko vo forme listu.

Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci túto vec zvážil a na svojej schôdzi 18. júla 2023 sa rozhodol vyzvať Výbor pre rozpočet, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

S úctou

Dragoş Pîslaru

NÁVRHY

A. keďže súčasný kontext vysokej inflácie a viacerých kríz vyvíja veľký tlak na súčasné stropy VFR, pričom sa vyčerpávajú rezervy dostupné na riešenie súčasných a budúcich výziev, ktorým EÚ čelí, a na plnenie dlhodobých cieľov EÚ a jej schopnosť zachovať dostatočnú úroveň investícií do svojich programov a politík, a to aj do dôležitých priorít, ako je spravodlivá, zelená a digitálna transformácia; keďže tieto početné krízy ovplyvňujú sociálnu a hospodársku situáciu v EÚ, okrem iného trhy práce a životné podmienky v EÚ, a môžu mať negatívny vplyv na rast a zamestnanosť; keďže rozpočet EÚ musí účinne reagovať na meniace sa potreby a podporovať ich v krízových situáciách, najmä keď rastúca inflácia a rýchly nárast cien potravín a energií v celej EÚ majú vplyv na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva, čím ďalej prehlbujú nerovnosti a zhoršujú chudobu; keďže podľa prognóz mzdy nebudú rásť tak rýchlo ako inflácia, a preto pracovníci strácajú kúpnu silu a ich životné podmienky sa môžu zhoršiť; keďže v dôsledku toho bude tiež väčší tlak na kapacity sociálnej politiky, ako aj na automatické stabilizačné mechanizmy, ako sú vnútroštátne systémy pomoci v nezamestnanosti;

B. keďže približne 96,5 milióna Európanov alebo 21,9 % obyvateľstva EÚ je v súčasnosti ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, pričom 24,7 % detí v EÚ je ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením; keďže podľa prieskumu v celej Únii z roku 2021[1] si približne 34 miliónov Európanov alebo takmer 6,9 % obyvateľstva EÚ nemôže dovoliť dostatočne vykurovať svoje domovy; keďže Stredisko pre monitorovanie energetickej chudoby odhadlo, že energetickú chudobu zažíva celkovo viac ako 50 miliónov domácností v EÚ;

C. keďže v Akčnom pláne Európskeho piliera sociálnych práv sa stanovil cieľ EÚ, aby bolo zamestnaných aspoň 78 % obyvateľstva vo veku 20 až 64 rokov, aby každý rok absolvovalo odbornú prípravu aspoň 60 % všetkých dospelých osôb a aby sa znížil počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením aspoň o 15 miliónov vrátane aspoň 5 miliónov detí; keďže v akčnom pláne sa prijal aj súbor návrhov s cieľom dosiahnuť tieto ciele do roku 2030; keďže v súčasnom kontexte sa dosiahnutie týchto cieľov stáva náročnejšie vzhľadom na predpokladaný nárast chudoby a nezamestnanosti; keďže systémy sociálnej ochrany sú vystavené silnému tlaku, aby sa zmiernil sociálny vplyv krízy, poskytla sa podpora utečencom a zabezpečili sa dôstojné životné podmienky a prístup ku kvalitným základným službám, ako je zdravie, vzdelanie a bývanie, pre všetkých ľudí;

D. keďže kvalifikovaná pracovná sila má zásadný význam pre zabezpečenie sociálne spravodlivej a nediskriminačnej zelenej a digitálnej transformácie a pre posilnenie udržateľnej konkurencieschopnosti a odolnosti Únie voči nepriaznivým vonkajším otrasom; keďže primeranejšie a lepšie zosúladené zručnosti otvárajú nové príležitosti a umožňujú jednotlivcom plne sa zapájať do trhu práce, spoločnosti a demokracie, využívať príležitosti zelenej a digitálnej transformácie a uplatňovať svoje práva; keďže cieľom Európskeho roka zručností je prostredníctvom rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností podporiť udržateľný rast sociálneho trhového hospodárstva Únie a

[1] Odôvodnenie 13 nariadenia o Sociálno-klimatickom fonde: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32023R0955&qid=1686746723482.

riešiť nedostatok zručností, ktorému čelí 77 %[2] spoločností v celej Únii, s cieľom zvýšiť jej konkurencieschopnosť a prispieť k vytváraniu kvalitných pracovných miest;

E. keďže programy NextGenerationEU, ako sú REACT-EU, Fond na spravodlivú transformáciu (FST) a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, zabezpečujú hospodársky a sociálne udržateľnú, spravodlivú, inkluzívnu a nediskriminačnú obnovu; keďže európsky nástroj dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE), ktorý prijala Komisia, bol úspešný; keďže Platforma strategických technológií pre Európu (STEP) je súčasťou európskej reakcie na potrebu zvýšiť investície do kritických a vznikajúcich technológií v Európe a riešiť nedostatok pracovnej sily a potreby v oblasti zručností a jej cieľom je posilniť európsku suverenitu a bezpečnosť, konkurencieschopnosť Únie a zelenú a digitálnu transformáciu;

1. zdôrazňuje ústrednú úlohu, ktorú rozpočet EÚ zohráva pri plnení politických priorít Únie vrátane úspechu zelenej a digitálnej transformácie, v neposlednom rade tým, že venuje osobitnú pozornosť odľahlým oblastiam a najvzdialenejším regiónom, energeticky náročným odvetviam a nízkokvalifikovaným pracovníkom s cieľom rekvalifikovať ich a zvyšovať ich kvalifikáciu, vytvárať kvalitné pracovné miesta a dôstojné pracovné podmienky; zdôrazňuje význam primeraných miezd a sociálneho zabezpečenia, vysokých noriem bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a rodovo vyvážených príležitostí pri odstraňovaní chudoby, znižovaní nerovností a podpore inkluzívnej, sociálne spravodlivej, udržateľnej a nediskriminačnej obnovy; zdôrazňuje potrebu spoľahlivých vnútroštátnych systémov sociálnej ochrany, režimov skráteného pracovného času, aby sa predišlo drastickým dôsledkom prepúšťania, a príspevkov na bývanie pre ľudí v núdzi; uznáva, že je dôležité podporovať rast, strategickú autonómiu a energetickú nezávislosť a zároveň poskytovať silnú podporu, najmä mladšej generácii, deťom, rodinám, pracovníkom a malým a stredným podnikom, a podporovať udržateľný rozvoj, pri ktorom sa na nikoho nezabudne, a zabezpečiť súdržnosť a vzostupnú sociálnu konvergenciu; žiada, aby sa osobitná pozornosť venovala nízkopríjmovým a zraniteľným skupinám, ako sú ľudia žijúci v chudobe alebo ľudia ohrození chudobou a sociálnym vylúčením, a zároveň podporovať domácnosti so strednými príjmami tým, že sa zabezpečí, aby zostali oporou našich spoločností a mohli mať dostatočné príležitosti na rast s cieľom podporiť celkovú hospodársku a sociálnu súdržnosť; zdôrazňuje tiež, že je dôležité zabezpečiť silnejšiu európsku zdravotnú úniu po kríze spôsobenej ochorením COVID-19, presadzovať právny štát, hodnoty EÚ a základné práva, podporovať väčšie a rovnaké príležitosti pre všetkých a zabezpečiť silnejšiu Úniu pre jej občanov a vo svete;

2. poukazuje na to, že odkedy sa rokovalo o súčasnom VFR, hospodársky a politický kontext sa zmenil; zdôrazňuje, že veľkosť a štruktúra súčasného VFR, ako sa dohodla v roku 2020, nie je vhodná na rýchlu reakciu a riešenie nových výziev a budúcich krízových situácií a zároveň na zachovanie investícií do programov a politík EÚ a že situácia v okruhu 2b je mimoriadne znepokojujúca z dôvodu veľmi obmedzených rezerv a veľkého tlaku spôsobeného vysokou infláciou; víta, že Komisia predložila návrh revízie VFR, ktorý zahŕňa udržateľné riešenie splácania zvýšených nákladov na dlh („nástroj EURI“), čím chráni programy NextGenerationEU pred škrtmi a vytvára

[2] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-year-skills-2023_sk.

priestor v osobitných nástrojoch, ako je Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, REACT-EU, FST a InvestEU; domnieva sa však, že tento návrh nespĺňa ambície EÚ, a preto opakuje svoju výzvu na naliehavú, komplexnú a ambicióznu revíziu VFR na roky 2021 – 2027 zahŕňajúcu zvýšený rozpočet a nové finančné prostriedky s cieľom podporiť udržateľný rast a investície a umožniť podporu strategických cieľov stratégie Európa 2020, Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, ako aj nástrojov stanovených v nových právnych predpisoch, ako sú európske akadémie pre emisne neutrálny priemysel v rámci aktu o emisne neutrálnom priemysle a iniciatívy stanovené v Európskom pilieri sociálnych práv a Portskom vyhlásení; trvá na tom, že je potrebné zachovať primerané zdroje na súdržnosť, hospodársku a sociálnu konvergenciu a realizovať dôležité politiky, ako je spravodlivá, zelená a digitálna transformácia, a tiež umožniť EÚ, aby v nadchádzajúcich rokoch prijala nové výzvy;

3. domnieva sa, že pri revízii VFR bude potrebné zohľadniť viacero otázok, konkrétne dôležitosť zvýšenej flexibility a dostatočných zdrojov vo VFR na podporu udržateľného rastu a investícií a účinné riešenie dôsledkov pandémie ochorenia COVID-19 a vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine na sociálnu oblasť a trh práce, najmä nezamestnanosti; pripomína, že programy, o ktorých sa rozhodlo v rámci súčasného VFR, a ich finančné krytie by sa mali rešpektovať, a trvá na tom, aby sa pri revízii VFR a vo VFR na obdobie po roku 2027 posilnili sociálne priority a sociálne investície s cieľom zabezpečiť silný a ambiciózny sociálny rozmer rozpočtu EÚ;

4. zdôrazňuje kľúčovú úlohu fondov a finančných nástrojov Únie vrátane Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a plánu REPowerEU pri zabezpečovaní hospodársky a sociálne udržateľnej, spravodlivej, inkluzívnej a nediskriminačnej obnovy; trvá na tom, že Európsky sociálny fond plus (ESF+) musí byť naďalej kľúčovou hnacou silou posilňovania sociálneho rozmeru Únie v súlade so zásadami Európskeho piliera sociálnych práv; pripomína, že ESF+ je aj hlavným nástrojom EÚ na podporu členských štátov, ľudí a regiónov pri dosahovaní vysokej úrovne zamestnanosti, ktorú musia sprevádzať primerané mzdy, dôstojné pracovné podmienky, zdravé pracovné prostredie a pokrytie sociálnym zabezpečením, aby sa budovala spravodlivá sociálna ochrana a rozvíjala kvalifikovaná a odolná pracovná sila pripravená na prechod na zelené a digitálne hospodárstvo a budúci svet práce, na budovanie inkluzívnych a súdržných spoločností zameraných na odstránenie chudoby a na realizáciu zásad stanovených v Európskom pilieri sociálnych práv; vyzýva preto na výrazne posilnený rozpočet ESF+, najmä v záujme najchudobnejších ľudí v našej spoločnosti; upozorňuje na význam Európskeho fondu na prispôsobenie sa globalizácii (EGF), Fondu na spravodlivú transformáciu (FST), nástroja REACT-EU s jeho dodatočnými zdrojmi pre ESF+, iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí (YEI) a Fondu európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby (FEAD);

5. uznáva, že ESF+ a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti musia prispievať k vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv tak, že budú zavádzať jeho zásady do praxe a začleňovať sociálne ciele do všetkých príslušných právnych predpisov, politík a vykonávacích plánov súvisiacich s nástrojom NextGenerationEU; zdôrazňuje, že by sa mali vyčleniť primerané zdroje na aktualizáciu a vykonávanie Akčného plánu Európskeho piliera sociálnych práv a cieľov prijatých v Porte, že Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti zohráva významnú úlohu pri zmierňovaní krízy a mal by byť nasledovaniahodným príkladom v prípade budúcich kríz a že je potrebné posilniť

systémy sociálneho zabezpečenia a investovať do sociálneho zabezpečenia, prístupu k zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu, cenovo dostupného bývania, kvalitnej zamestnanosti, kvalitnej odbornej prípravy a sociálnych služieb pre zraniteľné skupiny; domnieva sa, že značná časť finančných prostriedkov by sa mala vyčleniť na sociálne investície s cieľom posilniť systémy sociálneho zabezpečenia a investovať do sociálneho zabezpečenia, prístupu k zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu, cenovo dostupného bývania, zamestnanosti, spravodlivosti a sociálnych služieb pre zraniteľné skupiny, a v tejto súvislosti vyzýva Komisiu, aby na podporu tejto úlohy zabezpečila primerané personálne obsadenie; domnieva sa, že ciele z Porta v oblasti chudoby by mali byť na úrovni EÚ doplnené akčným plánom a silnou stratégiou boja proti chudobe podporenou značnými investíciami, ktoré sa týkajú všetkých aspektov chudoby, a to aj chudoby zamestnaných osôb;

6. pripomína, že viaceré krízy sa dotkli najmä mladých ľudí, pokiaľ ide o zamestnanosť, vzdelávanie, odbornú prípravu a duševnú pohodu; zdôrazňuje, že v revidovanom VFR sa musí uprednostniť podpora mladých ľudí a opatrenia na boj proti nezamestnanosti mladých ľudí a musia sa posilniť existujúce iniciatívy, ako je posilnená záruka pre mladých ľudí;

7. upozorňuje na demografickú situáciu v Únii, ktorá vyplýva zo starnutia obyvateľstva, poklesu plodnosti a vyššej strednej dĺžky života; trvá na tom, že je potrebné investovať do sociálnej infraštruktúry s cieľom riešiť demografickú výzvu; zdôrazňuje, že európska a vnútroštátna politika nedostatočne reagujú na vplyv demografických zmien; víta európsku stratégiu v oblasti starostlivosti a vyzýva na jej podporu v rámci VFR a vyzýva členské štáty, aby čo najlepšie využívali európske štrukturálne a investičné fondy na investície do starostlivosti o deti a starších ľudí a iných ľudí, ktorí potrebujú starostlivosť, prostredníctvom ESF+, Programu InvestEU a iných finančných nástrojov podporujúcich sociálne investície;

8. víta ambíciu Únie zintenzívniť svoje úsilie v boji proti alarmujúcej miere chudoby detí a prispieť k odstráneniu chudoby detí prostredníctvom nedávno vytvorenej Európskej záruky pre deti; upozorňuje však, že súčasné krízy skomplikovali a ešte viac skomplikujú aktuálne sa zhoršujúcu situáciu detí žijúcich v chudobe alebo ohrozených chudobou a že budú mať dlhodobé dôsledky; konštatuje, že od jej zriadenia členské štáty investovali do záruky pre deti už približne 9 miliárd EUR; opakuje svoje výzvy na urýchlené zvýšenie finančných prostriedkov pre Európsku záruku pre deti prostredníctvom osobitného rozpočtu vo výške aspoň 20 miliárd EUR na obdobie 2021 – 2027 a trvá na tom, aby sa stalo súčasťou revidovaného VFR[3]; okrem toho vyzýva Komisiu, aby sprístupnila všetky dostupné zdroje na účinné vykonávanie Európskej záruky pre deti vrátane ESF+, REACT-EU a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, a vyzýva členské štáty, aby tieto zdroje v plnej miere využili; vyzýva Komisiu, aby zlepšila koordináciu medzi krajinami EÚ pri vykonávaní akčných plánov záruky pre deti a aby lepšie posudzovala a zohľadňovala vplyv politík EÚ a

[3] Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. apríla 2022 o ochrane EÚ poskytovanej deťom a mladým ľuďom na úteku pred vojnou na Ukrajine (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0120_SK.html) a uznesenie Európskeho parlamentu z 15. decembra 2022 o zvýšení viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027: odolný rozpočet EÚ pripravený na nové výzvy (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0450_SK.html).

vnútroštátnych politík na situáciu detí;

9. zdôrazňuje, že dočasná a krátkodobá flexibilita zavedená do fondov politiky súdržnosti prostredníctvom série návrhov Kohéznych opatrení na podporu utečencov v Európe (CARE) pomohla členským štátom rýchlo riešiť dôsledky vojny proti Ukrajine, aj keď stále nie dostatočne vzhľadom na rozsah potrieb v niektorých členských štátoch; víta návrh Komisie na osobitný nástroj na podporu Ukrajiny po zvyšok programového obdobia VFR s cieľom zabezpečiť stabilné a predvídateľné financovanie v rámci, ktorý podporí finančnú stabilitu Ukrajiny a podporí jej obnovu a modernizáciu pri vykonávaní kľúčových reforiem na ceste k pristúpeniu;

10. domnieva sa, že je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zabránenie nezamestnanosti a podzamestnanosti vyplývajúcej z vojny, a vyzýva na pokračovanie a refinancovanie nástroja SURE na podporu režimov skráteného pracovného času a pracovníkov, ktorí by boli dočasne prepustení, pokiaľ budú mať sociálno-ekonomické dôsledky vojny naďalej negatívny vplyv na trh práce; požaduje dočasný európsky balík opatrení v oblasti sociálnej odolnosti, ktorý by koordinoval súbor opatrení a prostriedkov na posilnenie systémov sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany v EÚ; zdôrazňuje, že nástroj SURE sa ukázal ako úspešný v boji proti nezamestnanosti v dôsledku pandémie COVID-19;

11. opakuje svoje výzvy Komisii, aby vypracovala štruktúru správy hospodárskych záležitostí v EÚ založenú na flexibilite, solidarite, integrácii, sociálnej spravodlivosti a konvergencii, rodovej rovnosti, kvalitných verejných službách vrátane kvalitného a inkluzívneho verejného vzdelávacieho systému, kvalitnej zamestnanosti a udržateľnom rozvoji;

12. vyzýva Komisiu, aby vypracovala riadnu stratégiu začleňovania sociálnych cieľov do výdavkov Únie; domnieva sa, že by bola potrebná metodika začleňovania sociálnych cieľov do rozpočtu Únie s cieľom zabezpečiť, aby všetky politiky financované Úniou boli v súlade s 20 zásadami vymedzenými v Európskom pilieri sociálnych práv a aby výdavky Únie prispievali k európskym sociálnym cieľom alebo aspoň neboli v rozpore s týmito cieľmi; vyzýva na posilnenie zapojenia sociálnych partnerov a zásady partnerstva pri navrhovaní, vykonávaní a monitorovaní VFR, pokiaľ ide o ochranu pracovných a sociálnych práv, zachovanie zamestnanosti, vytváranie kvalitných pracovných miest a spravodlivú transformáciu;

13. vyjadruje znepokojenie nad tým, že mzdy v súčasnosti klesajú v dôsledku inflácie a celého radu výnimočných šokov týkajúcich sa cien energie; zdôrazňuje naliehavú potrebu zvýšiť mzdy s cieľom udržať vnútorný dopyt a inkluzívny rast a znížiť vplyv dvojitej krízy na pracovníkov a domácnosti; domnieva sa, že v rámci rozpočtu EÚ a VFR treba vyvinúť ďalšie úsilie na pomoc sociálnym partnerom pri zvyšovaní miezd prostredníctvom tripartitných rámcov budovania kapacít, a tak urýchliť očakávaný pozitívny vplyv navrhovanej smernice o primeraných minimálnych mzdách a jej rýchle vykonávanie;

14. opakuje svoju výzvu Komisii, aby predložila metodiku sledovania sociálnych výdavkov v rozpočte EÚ založenú na cieľoch udržateľného rozvoja a zásadách Európskeho piliera sociálnych práv a aby do sociálneho prehľadu zahrnula ukazovatele blahobytu a merala

celkový vplyv rôznych fondov, nástrojov a mechanizmov financovaných v rámci VFR na zlepšenie pracovných podmienok a blahobytu[4]; trvá na tom, že pravidlá, ktorými sa riadi využívanie finančných prostriedkov Únie, by sa mali zosúladiť so sociálnymi právami a demokratickými zásadami, Európskym pilierom sociálnych práv, cieľmi udržateľného rozvoja a základnými právami pracovníkov; domnieva sa, že verejné financie by sa mali poskytovať zamestnávateľom, ktorí dodržiavajú práva pracovníkov a príslušné pracovné podmienky;

15. zdôrazňuje, že z ESF+ sa musí poskytovať primeraná podpora na budovanie kapacít sociálnych partnerov EÚ, a to aj vo forme odbornej prípravy, opatrení na vytváranie sietí a posilňovania sociálneho dialógu, a na činnosti, ktoré spoločne uskutočňujú sociálni partneri a organizácie občianskej spoločnosti;

16. víta posilnenie Programu InvestEU, Európskej rady pre inováciu, Inovačného fondu a Európskeho obranného fondu, ktoré by mali s podporou platformy STEP viesť k investíciám do kritických technológií, na ktoré sa vzťahuje akt o emisne neutrálnom priemysle, a posilniť otvorenú strategickú suverenitu Únie; požaduje preto rozpočet vo výške najmenej 102 miliónov EUR na zriadenie a fungovanie akadémií pre emisne neutrálne zručnosti;

17. pripomína, že agentúry Eurofound, EU-OSHA, Cedefop, ETF a ELA zohrávajú dôležitú úlohu pri poskytovaní špecializovaných znalostí inštitúciám a krajinám Únie, najmä pokiaľ ide o zamestnanosť a sociálne otázky, a že sa im musia poskytnúť potrebné finančné a ľudské zdroje na plnenie ich vyvíjajúcich sa úloh;

18. zdôrazňuje význam Európskeho roka zručností 2023 vrátane konkrétnych opatrení a politík podporovaných primeraným financovaním z VFR s cieľom ďalej rozvíjať opatrenia v oblasti zamestnanosti a podnikania.

[4] Uznesenie Európskeho parlamentu z 5. apríla 2022 o všeobecných usmerneniach pre prípravu rozpočtu na rok 2023, oddiel III – Komisia (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0106_SK.pdf) a stanovisko Výboru pre zamestnanosť a sociálne veci pre Výbor pre rozpočet k všeobecnému rozpočtu Európskej únie na rozpočtový rok 2024 – všetky oddiely (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/EMPL-AD-746942_SK.pdf).